

D, A, NL, B, F, SLO 5 €
CH 16,5 CHF
BiH 6 KM

RUJAN 2013.
BROJ 30
19,99 KN

Vечерњи лист

VP

MAGAZIN
ZA VOJN
POVIJEST

DOMOVINSKI RAT

Ratni put 101.
brigade ZNG-a/HV-a

ORUŽJE

Reising - američka
kratka strojnica

POVIJEST ORUŽJA

Razvoj artiljerije
u 19. stoljeću

00913

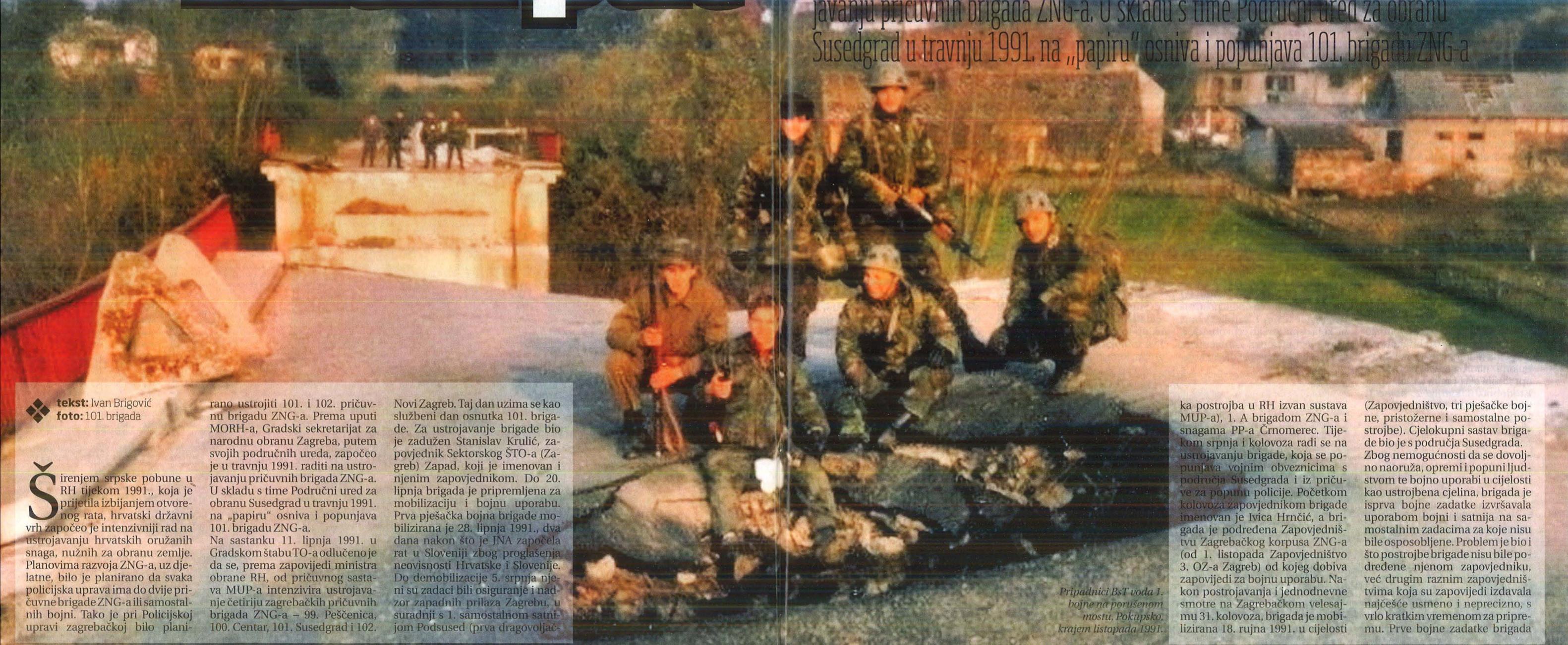
PRIJE 70 GODINA

PRVA POBUNA U WAFFEN SS-u

Sve kontroverze o pobuni u
13. SS opkoparskoj bojni u
Villefranche-de-Rouergueu

101. BRIGADA ZNG-a/HV-a

Ratni put

tekst: Ivan Brigović
foto: 101. brigada

Širenjem srpske pobune u RH tijekom 1991., koja je prijetila izbjijanjem otvorenog rata, hrvatski državni vrh započeo je intenzivniji rad na ustrojavanju hrvatskih oružanih snaga, nužnih za obranu zemlje. Planovima razvoja ZNG-a, uz dje latne, bilo je planirano da svaka policijska uprava ima do dvije pričuvne brigade ZNG-a ili samostalnih bojni. Tako je pri Policijskoj upravi zagrebačkoj bilo plani-

rano ustrojiti 101. i 102. pričuvnu brigadu ZNG-a. Prema uputi MORH-a, Gradski sekretarijat za narodnu obranu Zagreba, putem svojih područnih ureda, započeo je u travnju 1991. raditi na ustrojavanju pričuvnih brigada ZNG-a. U skladu s time Područni ured za obranu Susedgrad u travnju 1991. na „papiru“ osniva i popunjava 101. brigadu ZNG-a.

Na sastanku 11. lipnja 1991. u Gradskom štabu TO-a odlučeno je da se, prema zapovijedi ministra obrane RH, od pričuvnog sastava MUP-a intenzivira ustrojavanje četiri zagrebačkih pričuvnih brigada ZNG-a – 99. Peščenica, 100. Centar, 101. Susedgrad i 102.

Novi Zagreb. Taj dan uzima se kao službeni dan osnutka 101. brigade. Za ustrojavanje brigade bio je zadužen Stanislav Krulić, zapovjednik Sektorskog ŠTO-a (Zagreb) Zapad, koji je imenovan i njenim zapovjednikom. Do 20. lipnja brigada je pripremljena za mobilizaciju i bojnu uporabu. Prva pješačka bojna brigade mobilizirana je 28. lipnja 1991., dva dana nakon što je JNA započela rat u Sloveniji zbog proglašenja neovisnosti Hrvatske i Slovenije. Do demobilizacije 5. srpnja njeni su zadaci bili osiguranje i nadzor zapadnih prilaza Zagrebu, u suradnji s 1. samostalnom satnijom Podsused (prva dragovoljač-

Pripadnici Bst voda 1. bojne na porušenom mostu, Pokupska krajem listopada 1991.

ka postrojba u RH izvan sustava MUP-a), 1. A brigadom ZNG-a i snagama PP-a Črnomerec. Tijekom srpnja i kolovoza radi se na ustrojavanju brigade, koja se popunjava vojnim obveznicima s područja Susedgrada i iz pričuve za popunu policije. Početkom kolovoza zapovjednikom brigade imenovan je Ivica Hrnčić, a brigada je podredena Zapovjedništvu Zagrebačkog korpusa ZNG-a (od 1. listopada Zapovjedništvo 3. OZ-a Zagreb) od kojeg dobiva zapovijedi za bojnu uporabu. Nakon postrojavanja i jednodnevne smotre na Zagrebačkom velesajmu 31. kolovoza, brigada je mobilizirana 18. rujna 1991. u cijelosti (Zapovjedništvo, tri pješačke bojne, pristožerne i samostalne postrojbe). Cjelokupni sastav brigade bio je s područja Susedgrada. Zbog nemogućnosti da se dovoljno naoruža, opremi i popuni ljudstvom te bojno uporabi u cijelosti kao ustrojbena cjelina, brigada je isprva bojne zadatke izvršavala uporabom bojni i satnija na samostalnim zadacima za koje nisu bile osposobljene. Problem je bio i što postrojbe brigade nisu bile podređene njenom zapovjedniku, već drugim raznim zapovjedništvima koja su zapovijedi izdavala najčešće usmeno i neprecizno, s vrlo kratkim vremenom za pripremu. Prve bojne zadatke brigada

dobiva 21. rujna te njene postrojbe sudjeluju u blokadi vojarni u Samoboru, Zagrebu i Velikoj Gorici, s ciljem sprečavanja prodora oklopno-mehaniziranih snaga JNA prema Kupi te njihova prebacivanja na okupirano područje Banovine i spajanja s tamošnjim snagama JNA i pobunjenih Srba. Zbog žestokog napada snaga Banjalučkog korpusa JNA i pobunjenih Srba na područje zapadne Slavonije, 1. bojna brigada boravi na novljanskom bojištu od 27. rujna do 6. listopada 1991. u najkritičnijem razdoblju obrane tog područja. Naknadno joj se priključuju pripadnici 1. samostalne satnije Podsused, koja je od 28. rujna podredena 101. brigadi, voda PZO-a i 3. satnije 3. bojne brigade. Bila je to prva bojna uporaba postrojbi brigade u Domovinskom ratu. Njene su postrojbe, u suradnji s drugim hrvatskim postrojbama i podredene Zapovjedništvu obrane Novske, izvodile aktivnu obranu od granice s BiH na rijeci Savu do Novog Grabovca, sa zadatkom sprečavanja daljnog prođora snaga JNA i pobunjenih Srba. Tijekom prvoga bojnog zadatka na području Košutarica 27. rujna ranjen je Josip Šparavec, koji je prvi ranjeni pripadnik brigade. Postrojbe brigade 5./6. listopada izvlače se s novljanskog bojišta i prebacuju na prvu crtu obrane Zagreba na rijeci Kupi ili angažiraju u blokadama vojarni JNA.

Početkom listopada 1991. ojačana 1. satnija 3. bojne razmjestila se na području Kravarskog i Velike Bune gdje sudjeluje u blokadi vojarni „Velika Buna“. Vojarna je zauzeta 7. listopada 1991. godine. Zauzimanje „Velike Bune“ imalo je velik značaj za 101. brigadu, jer je većina njenih pripadnika opremljena naoružanjem i vojnom opremom osvojenim u njoj.

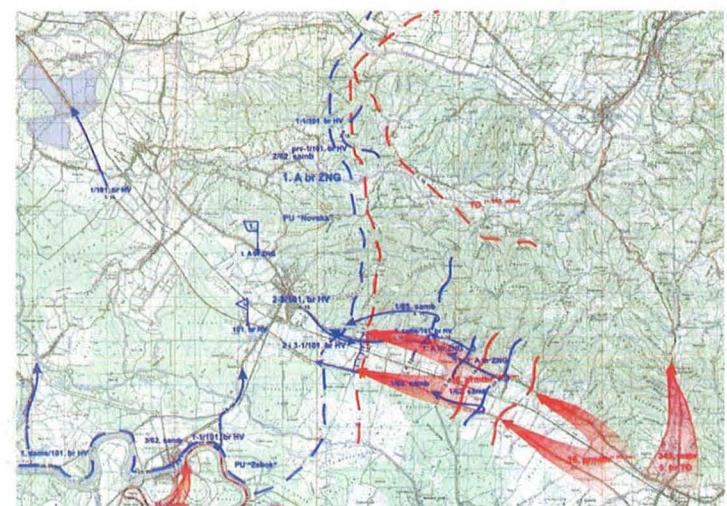
Istodobno, 3. satnija 2. bojne 1. listopada 1991. dobiva zadatak ojačanja hrvatskih snaga na lasinjskom bojištu. Zbog sve žesćih napada snaga JNA i pobunjenih Srba na tom smjeru, 3. listopada u područje Lasinje poslana je cje-kupna 2. bojna, ojačana Zapovjedništvom brigade te samostalnim i pristožernim postrojbama, sa zadatkom učvršćenja i držanja crte obrane na desnoj obali Kupe te sprečavanja prijelaza snaga JNA i pobunjenih Srba na lijevu obalu rijeke. Svim snagama obrane Lasinje koordinirao je i zapovijedao zapovjednik 101. brigade ZNG-a. Žestoki napadi oklopno-mehaniziranih i pješačkih snaga JNA i pobunjenih Srba, koji su započele

Pripadnici voda PZO, Veliki Rastovac, prosinac 1991. (autor fotografije: Marko Perić)

li 4. listopada, kulminirali su 7. listopada probijanjem crte obrane hrvatskih branitelja na području Lasinje, koji se počinju izvlačiti na lijevu obalu Kupe. Povlačenjem hrvatskih branitelja, među njima i postrojbi 101. brigade, snage JNA i pobunjenih Srba 8. listopada izbijaju na desnu obalu, zauzimaju most i uspostavljaju mostobran u području Jamničke Kiselice te prelaze na lijevu obalu Kupe. Po izvlačenju na lijevu obalu postrojbe brigade (osim 1. satnije 2. bojne koja ostaje držati crtu obrane u selu Lijevi Štefanki) zamijenjene su svježim snagama, koje su kon-

solidirale obranu i potisnule snage JNA i pobunjenih Srba 19. listopada 1991. natrag na desnu obalu Kupe. Lasinjsko bojište donijelo je i prve žrtve u brigadi u Domovinskom ratu – smrtno su stradali Zdenko Režek i Ante Zeljko. Po izvlačenju postrojbi s novljanskog i lasinjskog bojišta, brigada je 11. listopada 1991. podredena Gradskom ŠTO-u Zagreb te se raspoređuje u širem području Stupnika i Rakova Potoka, sa zadatkom sprečavanja prođora oklopno-mehaniziranih snaga JNA iz blokiranih garnizona u Zagrebu, Kerestincu i Jastrebarskom

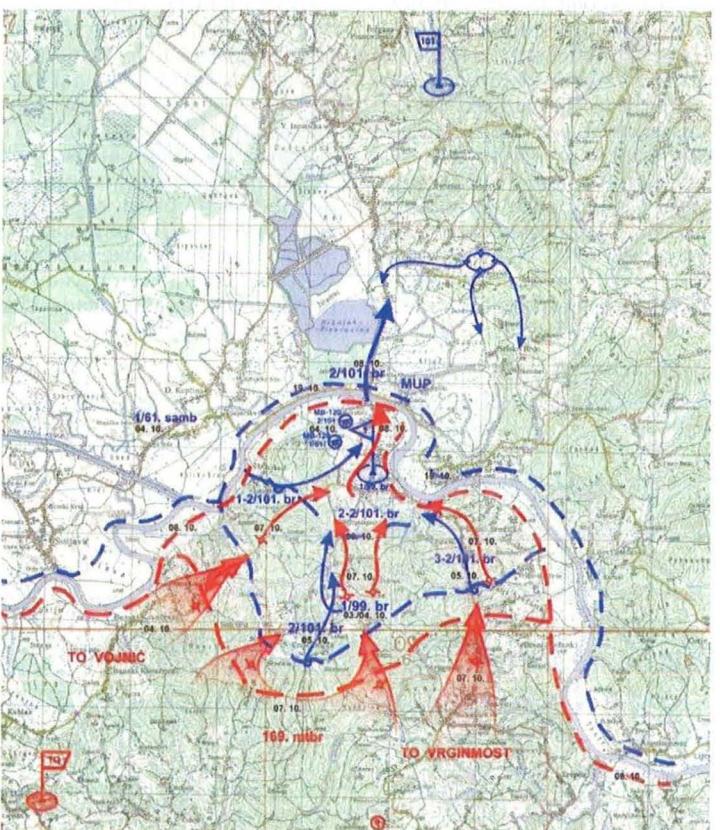
101. brigada ZNG-a u obrani Novske 27. rujna do 6. listopada 1991.

oko 9,30 sati 28. listopada 1991. zahvaljujući postrojbama 101. brigade, koje su preuzele zadatku glavnih snaga napada. Nakon prvoga neuspješnog pokušaja prelaska porušenog mosta u Pokupskom, pripadnici diverzantskog voda brigade uspjeli su, pod žestokom vatrom, prijeti na desnu obalu, potisnuti neprijatelja i osigurati mostobran. Za njima Kupu prelaze pripadnici 1. bojne, Izvidničkog voda, Inženjerijskog voda, dio PZO-a i Protuoklopog voda te saniteta brigade, a naknadno im se priključuju i pripadnici 1. i 2. satnije 3. bojne i 1. samostalne satnije Podsused. Forsiranje Kupe te uspostava i držanje mostobrana bilo je prvo bojno djelovanje takve vrste tijekom Domovinskog rata. Iako su pripadnici brigade uspjeli prodrijeti tri do pet kilometara u dubinu neprijatelja i držati mostobran na Kupi 72 sata, čime su osigurali preduvjet za uvođenje svježih snaga za daljnji napad, njihov uspjeh nije iskoristljen, jer nije uspostavljen pontonski most u Pokupskom preko lijeve obale Kupe postrojbe brigade, u suradnji s 10. brigadom TO-a Velika Gorica i lokalnim snagama hrvatskih branitelja, drže crtu obrane u području Auguštanovca, Pokupskog Cerja i Pokupskog, sa zadatkom onemogoćavanja snagama JNA i pobunjenih Srba prijelaza preko rijeke i daljnog prođora. Dana 2. studenoga 1991. na područje Pokupskog dolazi i 2. bojna tako da se na jednom terenu, po prvi put tijekom Domovinskog rata, našla cijela brigada.

Predavši crtu obrane velikogoričkoj brigadi, postrojbe brigade izvlače se polovinom studenoga 1991. s pokupskog bojišta u vojarnu u Jastrebarskom. Tu se okuplja cijela brigada radi pripreme za odlazak na novi bojni zadatak. Obavljaju se popuna postrojbi ljudstvom, naoružanjem i vojnom opremom, koja je još uvjek bila ispod potrebne razine. Dana 18. studenoga 1991. brigada dobiva zadatku bojne uporabe na istočnoslavonskom bojištu. Podredena je Zapovjedništvu 1. OZ-a Osijek te ojačana 3. bojnom 101. brigade Zagreb - Centar, koja će se voditi kao 4. bojna 101. brigade. Time je 101. brigada bila prva zagrebačka i općenito prva brigada HV-a koju je GS HV-a cijelovit uputio na izvršenje bojnog zadatka na tako veliku udaljenost od matičnog područja. Brigada je poslana u istočnu Slavoniju kao ojačanje tamošnjim braniteljima, s ciljem učvršćenja i stabilizacije crte bojišnice, u trenutku opće ofenzive jedinica Novosadskog korpusa JNA i pobunjenih Srba koje su, nakon zauzimanja Vukovara 18. studenoga, krenule u napad duž cijele crte istočnoslavonske bojišnice. Po dolasku brigade Zapovjedništvo 1. OZ-a Osijek imalo je

Prelazak preko srušenog mosta u Pokupskom (autor fotografije: Aleksandar Božić)

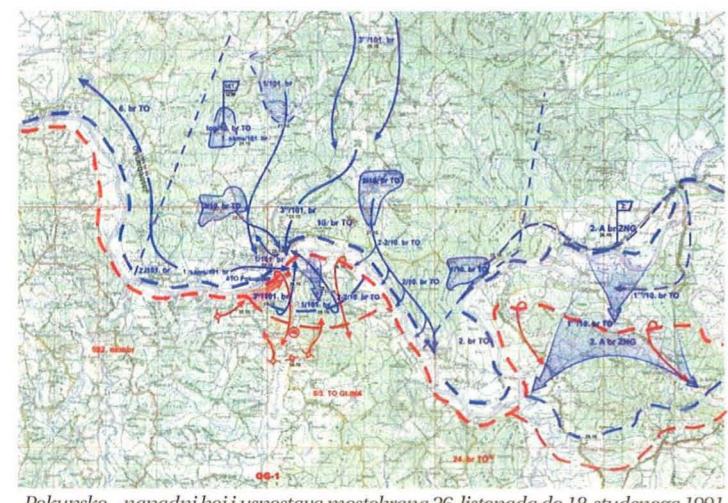
Na prvoj crti obrane Zagreba: Lasinja – Jamnička Kiselica, listopad 1991.

tri opcije oko područja njene boje – uporabe – područje Vinkovaca, područje Županje i područje JZ od Osijeka – od kojih se, zbog vrlo teške situacije na tom dijelu vojničice, odlučilo za ovu potonju. Brigada se raspoređuje na prvoj crti obrane južno od Osijeka, na glavnom smjeru napada snaga JNA i pobunjenih Srba, sa zadatkom sprečavanja njihova izbjivanja na cestu Osijek – Đakovo, dovođenja obrane Osijeka u (polu)okruženje i daljnog prodora prema zapadnoj Slavoniji. Svim postrojbama brigade na prvoj crti obrane do 1. prosinca 1991. zapovijedao je zapovjednik 130. brigade HV-a Osijek, kada zapovijedanje (na crti Livana – Brijesc – Antunovac – Ivanovac – Bobotski kanal – rijeka Vuka – Paulin Dvor – Hrastin – Veliki kanal Vuke) preuzima zapovjednik 101. brigade. Odmah po dolasku pripadnici brigade počinju fortifikacijski utvrđivati položaje, učvršćuju i zaprečuju prvu crtu obrane, izraduju skloništa i zaklone duž cijele crte vojničice te kopaju duboke rovove kojih do njihova dolaska nema. Zajedno s njima crtu obrane držali su i borili se domaći dečki iz sela u zoni odgovornosti brigade. Najveći problem pripadnicima brigade predstavlja je nedostatak oklopno-mehaniziranih, protuoklopnih i topničkih sredstava pa su uvelike „ovisili o vatrenoj pomoći slavonskih brigada“.

Od trenutka dolaska postrojbe brigade bile su svakodnevno izložene topničkoj i tenkovskoj vatri pobunjenih Srba i JNA koji su, nakon što su pregrupirali svoje snage, otpočeli sa žestokim tenkovsko-pješačkim napadima s ciljem daljnog prodora prema zapadu. Tako su 27. studenoga 1991. žestoko napali Paulin Dvor, gdje su

prvu crtu obrane na nasipu ispred sela držali pripadnici 1. bojne brigade, ojačani pripadnicima 1. samostalne satnije Podsused i 1. bojne 130. brigade te desetinom HOS-a. Napad je započeo u rannim jutarnjim satima podlažnjem neprijateljskih izvidača crti obrane s ciljem zauzimanja mesta između Ernestinova i sela i omogućavanja probosa oklopno-mehaniziranim snagama i pješaštvu prema Paulin Dvoru. Nakon što su oni neutralizirani, pobunjeni Srbi i JNA povlače se na početne položaje. Tijekom sukoba, uglavnom od topničke i tenkovske vatre, poginula su devetorica pripadnika 1. bojne brigade, dok su petnaestorica ranjena.

Nakon toga neuspjelog pokušaja probosa, pobunjeni Srbi i JNA nastavili su svakodnevne topničke napade po prvoj crti obrane postrojbi brigade, da bi ujutru 4. prosinca 1991. poduzeli novi tenkovsko-pješački napad na Paulin Dvor, gdje su prvu crtu obrane držali pripadnici 3. satnije 3. bojne brigade i jedan vod 1. samostalne satnije Podsused. Pod okriljem magle (vidljivost je bila svega 30-ak metara) pješaštvo i tenkovi neprijatelja uspjeli su se približiti položajima branitelja i rasporediti oko mosta, crpne stanice i duž nasipa kanala, otkuda su se na kraju moralni povući izloženi udarima hrvatskog topništva. Napad je na kraju odbijen te se neprijateljske snage povlače na početne položaje. Idućeg dana pobunjeni Srbi i JNA izveli su tenkovsko-pješački napad na Antunovac i Ivanovac, gdje je crtu obrane držala 2. bojna, ojačana 3. satnjom 4. bojne brigade, zajedno s domaćim dečkima. Prošavši kroz položaje 106. brigade HV-a u šumi Rosinjača i potpuno time iznenadivši pripadnike 3. satnije 4. bojne na lijevom krilu obrane, koji se povlače prema Čepinu i Brijescu, neprijateljski tenkovi i pješaštvo prodrli su kilometar duboko u područje Antunovca te iznenadili Zapovjedništvo i pripadnike 2. bojne. Istodobno JNA i pobunjeni Srbi kreću u tenkovsko-pješački napad iz smjera Novog Seleša te prodiru tenkovima s leđa iz smjera Brijesta, čime položaj branitelja u Antunovcu postaje iznimno težak. Usljed prodora neprijatelja u središte sela i razdvajanja snaga branitelja na dva dijela te nedostatka protuoklopnih sredstava i nedolska obećanih pojačanja, zapovjednik 2. bojne zapovijedio je povlačenje iz

li su ponovno gotovo svakodnevni i vrlo razorni, kulminiravši cijelodnevnim topničkim napadom 8. travnja. Napad je prestao tek nakon žestokog odgovora pripadnika 101. brigade. Krajem svibnja 1992. brigada je podređena Zapovjedništvu obrane grada Zagreba, pod čijim zapovijedanjem ostaje do 2. ožujka 1993., nakon čega se podređuje Zapovjedništvu ZP-a Zagreb, pod kojim ostaje do „svršetka svoga ratnog puta“. Tijekom boravka u istočnoj Slavoniji brigada je uspostavila izuzetno dobru suradnju i koordinaciju sa susjednim postrojbama (3. brigadom ZNG-a i brigadama HV-a – 106. Osijek, 107. Valpovo, 122. Đakovo, 130. Osijek i 132. Našice) te dobre i prijateljske odnose s kriznim stozerima i mještanimi sela u svojoj zoni odgovornosti.

Postrojbe brigade bojne zadatke na istočnoslavonskom bojištu obavljale su do 26. lipnja 1992. kada se predavši svoju zonu odgovornosti i crtu obrane 132. brigadi, враćaju u Zagreb. Brigada je demobilizirana i prevedena u pričuvu u kojoj je bila do kraja srpnja 1995. godine. Osnovana je razvojna jezgra Zapovjedništva brigade na čelu sa zapovjednikom, pukovnikom Jozom Petraševićem, koja je tri godine pripremala i uvježbavala postrojbe i pripadnike brigade za oslobadanje okupiranih teritorija RH. U to vrijeme povećan je ustroj brigade s TRD-om i bitnicom POLK 9K-11. Prevođenjem brigade u pričuvu, dio njenih pripadnika prelazi u 145. (gdje preuzimaju i zapovjedne dužnosti) i 153. brigadu HV-a.

Nakon tri godine u pričuvu, 31. srpnja 1995. započela je mobilizacija brigade radi njenog sudjelovanja u VRO-u „Oluja“ na Banovini. Prvotni plan Zapovjedništva

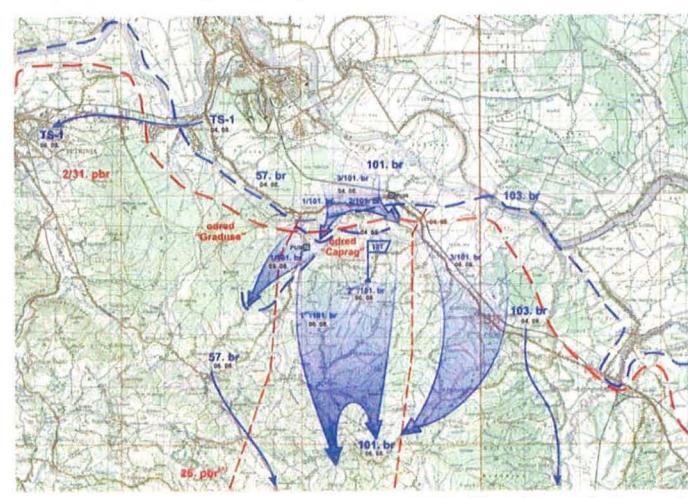

Pripadnici 3. satnije 2. bojne, Komarevo, 6. kolovoza 1995.

ZP-a Zagreb o njenoj bojnoj uporabi u drugoj etapi operacije u nadaljnjim djelovanjima prema Glini promijenjen je u 23.03 sati 3. kolovoza 1995. kada brigada dobiva novi, obrambeni zadatak na prvoj crti obrane u području Komareva, koju je trebala preuzeti od 57. brigade HV-a. Iako, zbog kratkoće vremena, do početka „Oluje“ nije stigla u potpunosti preuzeti crtu obrane od 57. brigade niti se rasporediti na polazne položaje, 101. brigada je samo sat vremena prije početka operacije uključena u napadna bojna djelovanja u prvoj etapi operacije, u koja kreće iz pokreta. Pritom joj je i zadatak promijenjen te, umjesto prema Petrinji, sa zapada i Glini iz smje-

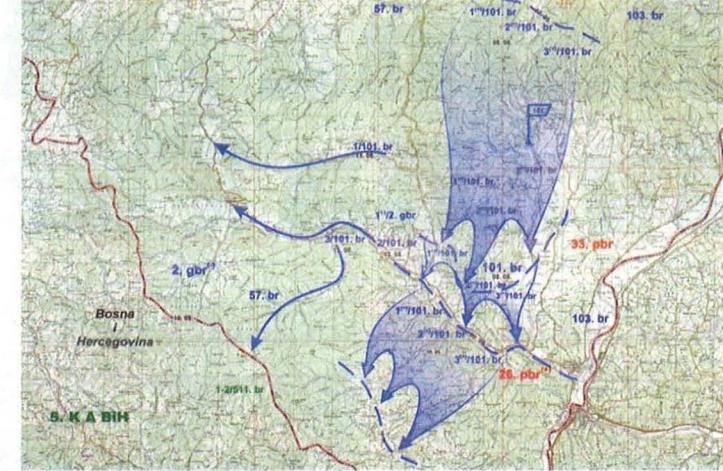
Top 155 mm M-2 „Long Tom“ na paljbenom položaju u okolini Beketinaca, travanj 1992.

VRO „Oluja“ 4. – 6. kolovoza 1995.

Pripadnici 1. satnije 3. bojne, Komogovina, 8. kolovoza 1995.

VRO „Oluja“ 8. – 14. kolovoza 1995.

i prodrijjeti 200 – 500 metara prema naprijed.

Nakon što su cijeli protekli dan proveli u konsolidiranju stanja u postrojbama i pripremi za napad te dobivši od novoimenovana zapovjednika hrvatskih snaga na Banovini, general-pukovnika Petra Stipetića, izmijenjeni smjer napada (na glavnom smjeru napada snaga ZP-a Zagreb): Blinjski Kut – prema cesti Žirovac – Dvor na Uni, između Zrina i s. Trgovi, postrojbe brigade krenule su u napad u 6 sati 6. kolovoza 1995. godine. Probile su cijelu crtu obrane pripadnika Samostalnog odreda Sisak – Caprag SVK, koji se bez većeg otpora počinju povlačiti, te prodrle u dubinu teritorija Banovine. Prva okupirana sela koja su oslobođili pripadnici brigade bila su Blinjski Kut, Sjeverna Kosa i Bestrma. Tog dana hrvatske postrojbe probile su cijelu crtu obrane pobunjenih Srba na Banovini, oslobođile Petrinju, Glinu i Hrvatsku Kostajnicu te prodrele u dubinu teritorija, nakon čega se glavnina snaga Banijskog korpusa SVK počinje izvlačiti prema Dvoru na Uni. Time je napredovanje svih postrojbi HV-a bilo uvelike olakšano, poslo organizirane obrane snaga SVK više nije bilo. Postrojbe brigade nastavile su oslobađanje okupiranog teritorija Banovine i idućih dana, istodobno čisteći teško prohodni šumoviti teren SI padina Zrinske gore od ostataka razbijene SVK. Izbivši u popodnevним satima 9. kolovoza na cestu Glini – Dvor na Uni u predjelu sela Trgovi, postrojbe brigade nailaze na narušeni konvoj izbjeglica pobunjenih Srba, koji su pregazili tenkovi njihove razbijene vojske pri bježanju.

Dosegnuvši crtu: Ljubina – Soča-

Banovine. Tijekom bojnih djelovanja poginulo je pet pripadnika brigade, jedan je nestao, dok ih je 19 ranjeno. Po povratku u Zagreb Zapovjedništvo i postrojbe brigade do kraja kolovoza 1995. demobilizirane su i prevedene u pričuvu, a njihove zadatke nastavljaju obavljati Zapovjedništvo za razvoj brigade. Time je ratni put Stoprve u Domovinskom ratu 1991. – 1995. završio.

Dužnost zapovjednika brigade stožerni brigadir Jozo Petrašević 17. ožujka 1997. predaje pukovniku Draženu Bartolcu, dok u 2000. godini zapovjedanje brigadom preuzima pukovnik Stjepan Bebek. Brigada se 30. lipnja

2001. ukida iz mobilizacijskog razvoja i „odlazi u povijest“. Tijekom deset godina postojanja kroz Stoprvo prošlo je 7.225 pripadnika (od toga 13 žena), uglavnom s područja Susedgrada, Zaprešića, Medveščaka i Sesveta te iz drugih dijelova Zagreba i Zagrebačke županije. Tijekom ratnog puta brigade, na oltar Domovine svoja tijela položilo je 48 hrvatskih branitelja (od kojih su trojica bila pripadnici 100. brigade), jedan se vodi medu nestalima, a 211 ih je ranjeno. U spomen na brigadu i sve njene pripadnike, prvenstveno one koji su dali život u obrani Domovine, u siječnju 2013. izšla je monografija „101. brigada HV-a“.

Pripadnici 1. bojne, Trgovi, 9. kolovoza 1995.